

ORIGINAL ARTICLE

OPEN ACCESS

Structural Relationship Model of the Role of Dark Triad Personality and Negative Emotionality in Predicting Phubbing with the Mediation of Social Network Addiction in Adolescents

Sajjad Basharpour^{1*}, Shirin Ahmadi²¹ Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.² Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Hakim Sabzevari, Sabzevar, Iran.

ABSTRACT

AIM: Phubbing is the simultaneous use of social media and face-to-face interactions in adolescents, which causes psychological and social challenges. This study aimed to investigate the structural relationship pattern of the role of dark personality traits and negative emotionality in predicting phubbing through the mediation of social media addiction.

MATERIAL and METHOD: The present study was applied in terms of purpose and descriptive-correlational (structural equation modeling) in terms of method. The statistical population consisted of 180 male high school students in public schools in Ardebil in the academic year 2023, who were selected using convenience sampling. Data were collected using the Chutpitayasonvand et al.'s (2018) Phobbing Questionnaire, Turrell et al.'s (2012) Social Media Addiction Questionnaire, Johnson et al.'s (2010) Dark Personality Traits, and Waller et al.'s (1996) Negative Emotionality Questionnaire. Data analysis was performed with SPSS 25 and SmartPLS 3 software.

FINDINGS: A total of 180 subjects with a mean age of 15.98 and a standard deviation of 1.00 participated in this study. The results indicated that the study had a good fit. The results showed that dark personality traits and negative emotionality had a direct and significant effect on phubbing ($p < 0.001$), and the indirect effect of dark personality traits ($\beta = 0.21$) and negative emotionality ($\beta = 0.18$) on phubbing was confirmed through the mediation of social media addiction.

CONCLUSION: In general, based on the results, it is suggested that interventions aimed at modifying harmful personality traits, improving emotion regulation skills, and providing deeper media literacy training in adolescents be designed and implemented to prevent the occurrence and continuation of behaviors such as phubbing.

KEYWORDS: Phubbing; Addiction to social networks; Dark personality traits; Negative excitability.

How to cite this article:

Basharpour S, Ahmadi S. *Structural Relationship Model of the Role of Dark Triad Personality and Negative Emotionality in Predicting Phubbing with the Mediation of Social Network Addiction in Adolescents.* J Police Med. 2024;13:e31.

*Correspondence:

Address: Daneshgah Street, Ardabil, Iran, Postal Code: 5619911367.
eMail: basharpour_sajjad@uma.ac.ir

Article History:

Received: 12/05/2024
Accepted: 21/11/2024
ePublished: 22/12/2024

نشریه طب انتظامی

دسترسی آزاد

مقاله اصیل

الگوی روابط ساختاری نقش صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی در پیش‌بینی فابینگ با میانجیگری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان

سجاد بشرپور^{۱*}، شیرین احمدی^۲

^۱ گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
^۲ گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران.

چکیده

اهداف: فابینگ، استفاده هم‌زمان از شبکه‌های اجتماعی و تعاملات حضوری در نوجوانان است که موجب چالش‌های روانی و اجتماعی می‌شود. این پژوهش با هدف بررسی الگوی روابط ساختاری نقش صفات تاریک شخصیت و هیجان‌پذیری منفی در پیش‌بینی فابینگ با میانجیگری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی انجام شد.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی (مدل‌سازی معادلات ساختاری) بود. جامعه آماری شامل ۱۸۰ دانش‌آموز پسر دوره متوسطه مدارس دولتی شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۲ بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های فابینگ چوتپیتایاسونوند و همکاران، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تورل و همکاران، صفات تاریک شخصیت جانسون و همکاران و هیجان‌پذیری منفی والر و همکاران جمع‌آوری شد. تحلیل داده‌ها با نرم‌افزارهای SPSS 25 و SmartPLS 3 انجام گرفت.

یافته‌ها: تعداد ۱۸۰ آزمودنی با میانگین سنی $15/98 \pm 1/00$ سال در این پژوهش شرکت داشتند. نتایج حاکی از برازش مطلوب پژوهش بود. نتایج نشان داد که صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی بر فابینگ اثر مستقیم و معنی‌داری دارد ($P < 0/001$)، همچنین اثر غیرمستقیم صفات تاریک شخصیتی ($\beta = 0/21$) و هیجان‌پذیری منفی ($\beta = 0/18$) بر فابینگ با میانجیگری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تأیید شد.

نتیجه‌گیری: به طور کلی با توجه به نتایج، پیشنهاد می‌شود مداخلاتی با هدف تعدیل ویژگی‌های شخصیتی آسیب‌زا، ارتقای مهارت‌های تنظیم هیجان و آموزش عمیق‌تر سواد رسانه‌ای در نوجوانان طراحی و اجرا شود تا از بروز و تداوم رفتارهایی مانند فابینگ پیشگیری گردد.

کلیدواژه‌ها: فابینگ، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، صفات تاریک شخصیت، هیجان‌پذیری منفی.

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۳
پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۰۱
انتشار: ۱۴۰۳/۱۰/۰۲

نویسنده مسئول*:

نشانی: اردبیل، خیابان دانشگاه، دانشگاه محقق اردبیلی،
کد پستی: ۵۶۱۹۱۱۳۶۷
پست الکترونیکی:
basharpour_sajjad@uma.ac.ir

نحوه استناد به مقاله:

Basharpour S, Ahmadi S. Structural Relationship Model of the Role of Dark Triad Personality and Negative Emotionality in Predicting Phubbing with the Mediation of Social Network Addiction in Adolescents. J Police Med. 2024;13:e31.

مقدمه

انسان‌ها به روش‌های مختلف ارتباط برقرار می‌کنند و به عنوان موجودی اجتماعی این ارتباط را حفظ می‌کنند، شیوه‌های ارتباطی نیز به موازات پیشرفت‌های فناورانه، به‌طور مداوم در حال تحول‌اند [۱]. ارتباطات مجازی، گاه جایگزین تعاملات چهره‌به‌چهره می‌شوند و این امر می‌تواند به کاهش مهارت‌های اجتماعی و ضعف در کیفیت روابط میان‌فردی منجر شود [۲]. یکی از جلوه‌های این چالش، پدیده‌ای نوظهور به نام فابینگ (Phubing) است؛ یعنی بی‌توجهی به دیگران در حین مکالمه و تمرکز بر گوشی هوشمند [۳]. فابینگ را می‌توان به عنوان توجه به تلفن هوشمند در هنگام برقراری ارتباط با شخص دیگری تعریف کرد که منجر به ناتوانی در توجه به ارتباطات بین فردی می‌شود [۴].

در حالی که متغیرهای مربوط به تلفن‌های هوشمند در تعداد فزاینده‌ای از مطالعات در مورد فابینگ مورد بررسی قرار گرفته‌اند، اطلاعات کمی در مورد رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و فابینگ وجود دارد. صفات تاریک شخصیت (personality triad Dark) به سه ویژگی شخصیتی اشاره دارد: ماکیاولیسیسم (Machiavellianism)، روان‌پریشی (Psychosis) و خودشیفتگی (Narcissism). ماکیاولیسیسم با همدلی کم، اولویت دادن به خواسته‌های خود و اهمیت دادن به منافع شخصی مشخص می‌شود [۵]. می‌توان گفت که افراد دارای ویژگی ماکیاولیسیسم گرای به دلیل تمرکز زیاد بر خواسته‌ها و افکار شخصی، در گروه‌های پرخطر از نظر رفتارهای خودمحورانه قرار می‌گیرند. همچنین، روان‌پریشی که یکی دیگر از تیپ‌های شخصیتی سه‌گانه تاریک است، به‌عنوان ویژگی‌ای شناخته می‌شود که با فقدان احساسات و ضعف در کنترل خود همراه است. با توجه به ارتباط مشاهده‌شده بین فابینگ و عدم کنترل رفتاری [۶] می‌توان فرض کرد که روان‌پریشی نیز ممکن است با رفتار فابینگ مرتبط باشد. در نهایت، خودشیفتگی با ویژگی‌هایی چون همدلی پایین، خودمحوری، عزت‌نفس اغراق‌شده و خودبزرگ‌بینی مشخص می‌شود [۷]. Akat و همکاران گزارش داده‌اند افرادی که دارای صفات آسیب‌زای شخصیتی بیشتری بودند [۸]، به دلیل سطوح بالاتر ترس از دست دادن، رفتارهای فابینگ بیشتری از خود نشان می‌دادند. Barberis و همکاران نشان دادند استفاده مشکل‌ساز از شبکه‌های اجتماعی به طور مثبت با صفات تاریک شخصیتی ارتباط دارد [۹].

در کنار صفات تاریک شخصیتی که اغلب با ویژگی‌های بین‌فردی ناسازگارانه در ارتباط‌اند، هیجان‌پذیری منفی (Negative Emotionality) نیز به‌عنوان یکی از عوامل درون‌فردی مهم در بروز رفتارهای وابسته به فناوری مانند فابینگ مطرح است. در حالی که صفاتی نظیر ماکیاولیسیسم، روان‌پریشی و خودشیفتگی، بیشتر به شیوه‌های تعامل و کنترل اجتماعی مربوط می‌شوند [۱۰]، هیجان‌پذیری منفی به تفاوت‌های فردی در تجربه و واکنش به هیجان‌های ناخوشایندی مانند اضطراب، غم و خشم اشاره دارد [۱۱]. در واقع، همان‌طور که صفات تاریک شخصیتی می‌توانند افراد را در سطح بین‌فردی آسیب‌پذیر سازند، هیجان‌پذیری منفی نیز از مسیرهای درون‌فردی می‌تواند نقش کلیدی در سوق دادن فرد به رفتارهای ناسازگارانه ایفا کند. بر اساس نظریه تنظیم هیجان Gross، افراد در مواجهه با هیجان‌های منفی، از راهبردهای مختلفی برای تنظیم هیجان استفاده می‌کنند، اما در صورت ناکارآمد بودن این راهبردها، ممکن است به رفتارهای ناسازگارانه مانند استفاده افراطی از فناوری روی آورند [۱۲]. در همین راستا،

مدل‌های اعتیاد رفتاری Brand و همکاران نیز بر این نکته تأکید دارد که هیجان‌پذیری منفی می‌تواند به‌عنوان یک عامل خطر، نقش محرک اولیه در آغاز و تداوم رفتارهای اعتیادی مانند استفاده بیمارگونه از شبکه‌های اجتماعی و فابینگ ایفا کند [۱۳]. بر این اساس، افراد با سطوح بالاتر هیجان‌پذیری منفی، برای فرار از حالات ناخوشایند درونی، بیش از دیگران در معرض رفتارهای وابسته به فناوری قرار می‌گیرند [۱۴]. مطالعه Elhai و همکاران نشان داده است که افرادی با سطوح بالاتر هیجان‌های منفی (مانند اضطراب، افسردگی و استرس) بیشتر مستعد تجربه ترس از دست دادن هستند که این ترس می‌تواند آنان را به استفاده افراطی و ناسازگارانه از تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی سوق دهد [۱۵]. Jun گزارش داده خلق‌وخوی افسرده به‌طور معناداری استفاده مسئله‌ساز از تلفن همراه را پیش‌بینی می‌کند و این نوع استفاده، پیامدهای منفی بر عملکرد تحصیلی نوجوانان دارد [۱۶]. Matar Boumosleh و همکاران نشان داده‌اند سطوح بالاتر افسردگی و اضطراب با احتمال بیشتری به اعتیاد به گوشی‌های هوشمند منجر می‌شود. این نتایج از این دیدگاه حمایت می‌کند که هیجان‌پذیری منفی می‌تواند یکی از عوامل پیش‌بینی‌کننده بروز رفتارهای اعتیادی مرتبط با فناوری دیجیتال باشد [۱۷]. Yue و همکاران نیز نشان داده‌اند که متغیر هیجان‌پذیری منفی به طور معنی‌داری با گرایش به اعتیاد به گوشی هوشمند همبستگی دارد [۱۸].

علاوه بر چارچوب‌های نظری مطرح‌شده، شواهد تجربی متعددی نشان داده‌اند که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، به‌عنوان یکی از عوامل میانجی، نقش مهمی در شکل‌گیری و پیش‌بینی رفتار فابینگ ایفا می‌کند [۱۹]. رسانه‌های اجتماعی که شامل انواع پلتفرم‌ها و اپلیکیشن‌ها برای تعامل اجتماعی، تشکیل شبکه‌های مجازی و به اشتراک‌گذاری محتوا هستند، در سال‌های اخیر به ابزاری گسترده و فراگیر تبدیل شده‌اند. با این حال، استفاده بیش‌ازحد و کنترل نشده از این رسانه‌ها می‌تواند به نوعی اختلال رفتاری منجر شود که از آن با عنوان اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی یاد می‌شود [۲۰]. این پدیده به‌ویژه در میان نوجوانان که کاربران اصلی رسانه‌های اجتماعی محسوب می‌شوند، به‌طور چشم‌گیری در حال افزایش است [۲۱]. نبود دسترسی به شبکه‌های اجتماعی اغلب با تجربه هیجانات منفی مانند بی‌قراری، اضطراب و پریشانی همراه است. پلتفرم‌های اجتماعی امکان ساخت پروفایل شخصی، تولید و اشتراک محتوای بصری و متنی را برای کاربران فراهم می‌سازند که همین ویژگی‌ها بر جذابیت و درگیرکنندگی آن‌ها می‌افزاید [۲۲]. در همین زمینه، Gao و همکاران (۲۰۲۲) گزارش داده‌اند که هیجان‌پذیری منفی با استفاده اعتیادی از تلفن همراه با میانجیگری نشخوار ذهنی و حمایت اجتماعی ارتباط دارد [۲۳].

با وجود انجام پژوهش‌های متعدد درباره ارتباط صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی با رفتارهای وابسته به فناوری، نقش واسطه‌ای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در تبیین رابطه این ویژگی‌ها با فابینگ کمتر مورد توجه قرار گرفته است. اغلب مطالعات پیشین، صرفاً به بررسی اثرات مستقیم این متغیرها پرداخته‌اند، در حالی که سازوکارهای روان‌شناختی که افراد را به اولویت دادن به ارتباطات مجازی نسبت به تعاملات چهره‌به‌چهره سوق می‌دهند، همچنان نیازمند واکاوی عمیق‌تر هستند. از آنجا که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی می‌تواند نقش مهمی در تداوم و تشدید رفتارهای فابینگ ایفا کند، بررسی نقش میانجی آن می‌تواند به غنای چارچوب نظری پژوهش کمک کرده

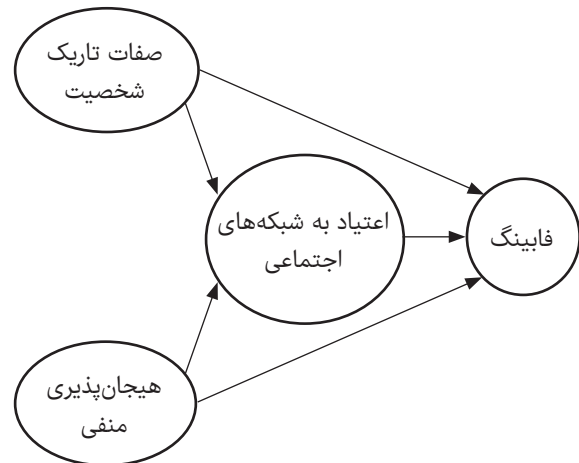
سریع و احتمالاً سطحی شناسایی و حذف شوند. در این پژوهش، معیارهای ورود شامل تحصیل در پایه‌های دهم تا دوازدهم، جنسیت مذکر، عضویت فعال در حداقل یک شبکه اجتماعی، توانایی درک سؤالات و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش بود. معیارهای خروج نیز شامل پاسخ‌گویی ناقص به پرسش‌نامه‌ها و انصراف در هر مرحله از پژوهش بود. از جمله اطلاع‌رسانی دقیق درباره هدف پژوهش به شرکت‌کنندگان، حفظ اختیار کامل آن‌ها در پذیرش یا انصراف از شرکت در پژوهش در هر مرحله، تضمین محرمانگی اطلاعات، پایبندی به صداقت علمی در فرایند انتخاب نمونه‌ها، گردآوری و تحلیل داده‌ها و آمادگی برای ارائه نتایج تحقیق به مشارکت‌کنندگان یا مسئولان مربوطه در صورت درخواست. همچنین از مشارکت ارزشمند دانش‌آموزان و همکاری مسئولان مرتبط قدرانی به‌عمل آمد.

پرسشنامه فابینگ: پرسشنامه فابینگ توسط *Chotpitayasunondh* و همکاران ساخته شده است [۲۶]. این پرسشنامه شامل ۱۵ سؤال است که در مقیاس لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) درجه‌بندی شده‌اند. این پرسشنامه شامل مؤلفه‌های نوموفوبیا (سؤالات ۱، ۲، ۳، ۴)، تعارض بین فردی (سؤالات ۵، ۶، ۷، ۸)، خود انزوا (سؤالات ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲) و تأیید فابینگ بودن (سؤالات ۱۳، ۱۴، ۱۵) است. *Chotpitayasu-nondh* و همکاران، آلفای کرونباخ کل پرسشنامه را ۰/۹۳ و برای خرده پرسشنامه‌های، نوموفوبیا تعارض بین فردی، خودانزویی و تأیید فابینگ بودن به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۷، ۰/۸۳ و ۰/۸۲ بدست آورده‌اند. در ایران، پرسشنامه فابینگ توسط حسن‌اصفهان‌ی و همکاران بر روی نمونه‌ای شامل ۴۰۸ نفر از کاربران تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی هنجاریابی و اعتبارسنجی شده است. برای ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی این ابزار، از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی استفاده شد. نتایج به‌دست‌آمده، روایی ساختاری مناسب و پایایی مطلوب این مقیاس را تأیید کردند. همچنین، ضریب روایی همگرایی آن با پرسشنامه اعتیاد به تلفن همراه برابر با ۰/۷۷ گزارش شد که حاکی از هم‌پوشانی مفهومی قابل قبول بین دو ابزار است [۲۷]. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در مطالعه حاضر برای نمره کل فابینگ ۰/۹۱ به دست آمد.

پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی: این مقیاس توسط *Turel* و همکاران ساخته شده است [۲۸]. این مقیاس ۱۱ سؤال دارد که بر اساس مقیاس هفت درجه‌ای لیکرت درجه‌بندی می‌شود و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را در سه مؤلفه عادت (سؤالات: ۱-۳)، اعتیاد (سؤالات: ۴-۷) و درگیری بالا (سؤالات: ۸-۱۱) مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد. مقوله عادت دارای سه سؤال، اعتیاد دارای پنج سؤال و درگیری بالا دارای سه سؤال و سؤال‌های ۹-۱۱-۱۲ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. *Turel* و همکاران روایی ساختاری این ابزار را بر روی دانش‌آموزان مطالعه کردند. تمام سؤال‌ها روی سازه مورد نظر، بار عاملی بالای ۰/۶ داشتند. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های عادت، اعتیاد و درگیری بالا به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۴ و ۰/۷۷ بود [۲۸]. در پژوهش حاضر پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در مطالعه حاضر برای پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ۰/۸۸ به دست آمد.

پرسشنامه صفات تاریک شخصیت: این پرسشنامه توسط *Jonason* و همکاران ساخته شده و شامل ۱۲ سؤال است

و زمینه را برای طراحی مداخلات مؤثرتر در حوزه سلامت روان و روابط اجتماعی نوجوانان فراهم سازد [۲۴]؛ بنابراین، پژوهش حاضر در پی پر کردن این خلأ مهم در ادبیات تحقیق است و مدل مفهومی جدیدی را بر اساس شواهد نظری و تجربی پیشنهاد می‌کند که نقش میانجی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را در رابطه بین فابینگ، صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی بررسی می‌کند.

شکل ۱) مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی (مدل‌سازی معادلات ساختاری) است. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم مدارس دولتی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۲ بود. با در نظر گرفتن احتمال افت پاسخ‌دهی، ۱۸۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. با این حال به منظور دستیابی به نتایج قابل تعمیم‌تر و خطای آماری کمتر حجم نمونه در پژوهش حاضر نیز با در نظر گرفتن احتمال افت نمونه‌ها، ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شد که ۱۸۰ پرسشنامه وارد تحلیل آماری شد. به دلیل اجرای آنلاین پژوهش و محدودیت‌هایی همچون دسترسی به اطلاعات تماس دانش‌آموزان، هماهنگی با مدارس، محدودیت زمان و منابع، استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس منطقی و مناسب بود. این روش با توجه به هدف اکتشافی پژوهش و شرایط اجرای آنلاین، امکان گردآوری داده از جامعه هدف در زمان محدود را فراهم کرد. روش جمع‌آوری اطلاعات به این صورت بود که پرسشنامه‌ها در نرم‌افزار پرس‌لاین طراحی و به صورت آنلاین از طریق گذاشتن لینک آن‌ها در گروه‌های کلاسی و کانال‌های تلگرام، گروه‌های شاد مقاطع متوسطه در اختیار آزمودنی‌ها قرار داده شد تا دانش‌آموزانی که تمایل به شرکت در پژوهش داشتند به سؤالات پاسخ دهند. به منظور کاهش سوگیری‌های احتمالی در پاسخ‌دهی آنلاین مانند پاسخ‌های غیرصادقانه، پاسخ‌های تکراری یا عدم توجه، چندین اقدام پیش‌بینی شد. ابتدا شرکت‌کنندگان پیش از شروع پرسشنامه از محرمانه بودن اطلاعات خود مطمئن شدند تا احساس امنیت کرده و پاسخ‌های صادقانه‌تری ارائه دهند. همچنین پرسشنامه شامل آیتم‌های کنترل توجه بود که در صورت پاسخ نادرست به آن‌ها، داده‌های مربوط به آن شرکت‌کننده حذف شدند. علاوه بر این، محدودیت‌هایی برای جلوگیری از پاسخ‌دهی چندباره از یک دستگاه یا آدرس آی‌پی در نظر گرفته شد. در نهایت، زمان پاسخ‌دهی نیز بررسی شد تا پاسخ‌های بسیار

کل اصلاح شده) و روش‌های تئوری پاسخ آیتم مورد ارزیابی قرار گرفت و در مجموع ۳۰ مورد را به دست آورد. تجزیه و تحلیل اعتبار سنجی اولیه در نمونه دوقلوها، رابطه منفی متوسط و معنادار را با چند مقیاس پرسشنامه روان‌شناختی کالیفرنیا از جمله حضور اجتماعی، بهزیستی و بهره‌وری فکری نشان داد [۳۲]. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در مطالعه حاضر برای نمره کل هیجان‌پذیری منفی ۰/۸۴ به دست آمد.

ملاحظات اخلاقی: پژوهش حاضر با کد اخلاق IR.UMA.REC.1402.046 به ثبت رسیده است. در انجام این پژوهش، اصول اخلاقی مطابق با بیانیه هلسینکی رعایت شد. شرکت‌کنندگان فرم رضایت آگاهانه را تأیید کردند و به آنها اعلام شد که می‌توانند هر زمان که تمایل داشتند، از پاسخ به پرسشنامه امتناع کنند و به آنها اطمینان داده شد تمامی اطلاعات وارد شده محرمانه است.

تجزیه و تحلیل آماری: داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و مدل معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS 25 و SmartPLS 3 تحلیل شدند و سطح معنی‌داری آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. قبل از تحلیل داده‌ها، ابتدا آزمون معتبر کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی فرض نرمال بودن داده‌ها استفاده شد. نتایج نشان داد، سطح معناداری برای تمامی شاخص‌های پژوهش، بزرگ‌تر از مقدار ۰/۰۵ است، که نشان‌دهنده توزیع نرمال شاخص‌های مورد بررسی است.

یافته‌ها

تعداد ۱۸۰ آزمودنی با میانگین سنی ۱۵/۹۸ و انحراف معیار ۱/۰۰ در این پژوهش شرکت داشتند. نتایج جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای فابینگ، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، هیجان‌پذیری منفی و صفات تاریک شخصیتی را نشان می‌دهد.

که سه صفت تاریک ماکیاولی‌نیسم، سایکوپاتی و خودشیفتگی را می‌سنجد. آزمودنی‌های با سؤالات این آزمون در مقیاس لیکرت ۹ نقطه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۹) پاسخ می‌دهند که نمره بالا نشان دهنده بیشتر بودن آن صفت در فرد است [۲۹]. هر یک از خرده آزمون‌های این ابزار همبستگی خوبی با پرسشنامه‌های شخصیت خودشیفته [۳۰]، ماکیاولی‌نیسم [۳۱] و مقیاس سایکوپاتی همبستگی بالایی داشته و ضریب پایایی بازآمایی آن ۰/۸۹ برای کل پرسشنامه، ۰/۸۶ برای ماکیاولی‌نیسم، ۰/۷۶ برای سایکوپاتی و ۰/۸۷ برای خودشیفتگی گزارش شده است [۲۹]. در نمونه ایرانی، نتایج تحلیل عاملی اکتشافی ۳ مؤلفه با مقادیر ویژه بیشتر از یک را آشکار کرد که در مجموع ۵۴/۶۱ درصد از واریانس کل را تبیین کردند. شاخص‌های تحلیل عاملی تأییدی نیز دلالت بر برازش مطلوب مدل سه عاملی این پرسشنامه داشت. نتایج همبستگی نیز نشان داد که سه مؤلفه تاریک شخصیت همبستگی‌های معنی‌داری با عوامل پرسشنامه پنج عاملی شخصیت و شاخص‌های سلامت روانی دارد. ضرایب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌های ماکیاولی‌گرایی، سایکوپاتی و خودشیفتگی نیز به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۶۸ و ۰/۶۹ بدست آمد [۳۱]. در پژوهش حاضر پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در مطالعه حاضر برای پرسشنامه صفات تاریک شخصیت ۰/۹۳ به دست آمد.

پرسشنامه هیجان‌پذیری منفی: مقیاس هیجان‌پذیری منفی توسط Waller و همکاران ساخته شد که شامل ۳۰ سؤال و پنج مؤلفه حساسیت عاطفی (سؤالات ۳-۴-۶-۱۰-۱۵-۱۲-۲۲)، عصبی بودن-تنش (سؤالات ۱۱-۷-۱۷-۲۷-۸) و نگرانی (سؤالات ۱-۱۴-۲۴-۲۸-۱۰)، تمایلات بیگانگان (موارد ۲-۵-۲۰-۱۳-۱۶-۲۱-۲۳-۲۵-۱۸-۳۰) و پرخاشگرانه (سؤالات ۶-۲۶-۲۹) در یک مقیاس لیکرت ۵ نقطه‌ای می‌باشد و به نظر می‌رسد نشانه خوبی از هیجان‌پذیری منفی می‌باشد [۳۲]. این روش با استفاده از تکنیک‌های فنی استاندارد تحلیلی آیتم (به عنوان مثال، همبستگی‌های کل آیتم-

جدول ۱) میانگین، انحراف معیار و توزیع نرمال نمرات شرکت‌کننده‌ها در فابینگ، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، هیجان‌پذیری منفی و صفات تاریک شخصیتی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	آماره کولموگروف-اسمیرنوف	p-value
فابینگ (نمره کل)	۴۱/۱۶	۱۴/۰۶	۰/۷۴	۰/۱۱
نوموفوبیا	۱۲/۴۹	۴/۹۰	۰/۸۱	۰/۱۸
تعارض بین فردی	۱۳/۴۵	۴/۲۱	۰/۸۹	۰/۰۹
خود انزوایی	۸/۷۶	۴/۲۹	۰/۷۲	۰/۲۰
تأیید فابینگ بودن	۶/۴۴	۳/۲۶	۰/۶۸	۰/۲۰
اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی (نمره کل)	۵۰/۷۷	۱۲/۲۲	۰/۸۶	۰/۰۹
اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۲۳/۸۱	۷/۷۳	۰/۷۱	۰/۰۷
عادت	۱۲/۹۰	۶/۵۰	۰/۹۲	۰/۲۰
درگیری بالا	۱۴/۰۵	۵/۸۵	۰/۷۷	۰/۱۸
صفات تاریک شخصیت (نمره کل)	۴۳/۴۸	۶/۵۱	۰/۸۳	۰/۱۲
خودشیفتگی	۱۵/۴۳	۱/۸۹	۰/۸۹	۰/۰۶
جامعه‌ستیزی	۱۵/۳۶	۴/۸۷	۰/۸۸	۰/۲۰
ماکیاول‌گرایی	۱۲/۶۸	۲/۷۹	۰/۷۲	۰/۰۷
هیجان‌پذیری منفی (کل)	۱۰۰/۷۰	۱۲/۹۰	۰/۷۶	۰/۱۱
حساسیت عاطفی	۱۱/۷۶	۲/۵۹	۰/۸۱	۰/۲۱
عصبی بودن-تنش	۱۱/۱۰	۲/۰۵	۰/۷۹	۰/۱۹
نگرانی	۶/۴۷	۱/۸۶	۰/۸۳	۰/۱۳
تمایلات بیگانگان	۲۲/۸۲	۳/۸۷	۰/۷۰	۰/۱۹
پرخاشگرانه	۱۱/۴۶	۲/۱۰	۰/۷۵	۰/۲۰

برازش مدل ساختاری. برای بررسی برازش مدل ساختاری از معیارهای مقادیر Square R، ضریب معناداری Z که در مدل ارائه شد، معیار Q2 و معیار اندازه اثر (f2) استفاده کردیم.

معیار Square R میزان تأثیر یک یا چند متغیر برون‌زا را بر یک متغیر درون‌زا نشان داد و سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی در نظر گرفته شد. معیار Q2 قدرت پیش‌بینی مدل در متغیرهای وابسته را مشخص کرد. در مورد تمامی سازه‌های درون‌زا، مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را به عنوان قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی تعیین شدند.

مطابق جدول ۳، مقدار Square R برای سازه فابینگ ۰/۳۷۷ و سازه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ۰/۴۲۹ بدست آمد که نشان‌دهنده مقدار مناسبی بود.

سازه	مقدار R Square
فابینگ	۰/۳۷۷
اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۴۲۹

معیار اندازه اثر f2 شدت رابطه بین سازه‌های مدل را تعیین کرد. هر چه این معیار بیشتر باشد شدت بالای تأثیر را نشان می‌دهد. مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک متغیر مکنون بر متغیر مکنون دیگر بود. میزان تأثیرات متغیرها بر یکدیگر در جدول ۴ آورده شده است.

متغیرها	فابینگ	اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی
هیجان‌پذیری منفی	۰/۱۶	۰/۱۲
صفات تاریک شخصیتی	۰/۱۲	۰/۱۷
اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۱۴	-

همچنین مقادیر f2 در جدول ۵ نشان داد که اندازه اثر مناسب برای سازه‌های هیجان‌پذیری منفی، صفات تاریک شخصیتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی است.

برازش مدل اندازه‌گیری. جدول ۲ شامل شاخص‌های پایایی و روایی سازه‌های مدل است که نتایج مربوط به آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراج شده و روایی واگرا را نشان می‌دهد. مقادیر آلفای کرونباخ در این پژوهش برای تمامی سازه‌ها بالاتر از ۰/۷۰ بود که بیانگر انسجام درونی مناسب و همبستگی قابل قبول بین آیتم‌های هر سازه بود؛ همچنین پایایی ترکیبی که معیاری تکمیل‌کننده برای پایایی داخلی است، در تمامی سازه‌ها بالاتر از ۰/۷۰ گزارش شده است که نشان داد پرسشنامه به طور قابل اتکایی سازه‌ها را اندازه‌گیری می‌کند و خطای اندازه‌گیری در مدل پایین است. روایی همگرا از طریق شاخص AVE سنجیده شده است. مقدار AVE برابر یا بیشتر از ۰/۵۰ به معنای آن است که بیش از ۵۰ درصد واریانس آیتم‌ها توسط سازه مربوطه توضیح داده می‌شود و نشانگر همگرایی مطلوب آیتم‌ها در اندازه‌گیری سازه است [۳۴]. در این پژوهش، مقادیر AVE برای تمام سازه‌ها بالاتر از این حد معیار بوده و این امر تأیید می‌کند که هر سازه پرسشنامه از اعتبار همگرایی مناسبی برخوردار است. روایی واگرا نیز با مقایسه جذر AVE هر سازه با ضرایب همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که جذر AVE برای هر سازه بیشتر از همبستگی‌های آن با سایر سازه‌ها است که این شاخص به معنای تفکیک‌پذیری و تمایز مناسب سازه‌ها از یکدیگر بوده و بیانگر روایی واگرای مطلوب مدل است؛ بنابراین، مجموع این شاخص‌ها نشان می‌دهد که ابزار پژوهش از نظر پایایی و روایی در سطح استانداردهای علمی قرار دارد و داده‌های جمع‌آوری شده به درستی نماینده مفاهیم نظری مورد مطالعه هستند.

جدول ۲) آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراج شده و روایی واگرا

سازه پژوهش	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی (CR)	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	روایی واگرا
هیجان‌پذیری منفی	۰/۷۲	۰/۷۸	۰/۵۹	۰/۷۶۸
صفات تاریک شخصیتی	۰/۷۸	۰/۷۶	۰/۵۲	۰/۷۲۱
اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۸۱	۰/۷۲	۰/۵۴	۰/۷۳۴
فابینگ	۰/۸۶	۰/۸۸	۰/۶۱	۰/۷۸۱

جدول ۵) تحلیل مسیر اثرات مستقیم بین متغیرهای اصلی پژوهش

مسیر	فرضیه	ضریب مسیر	مقدار t	نتیجه
۱	هیجان‌پذیری منفی بر فابینگ	۰/۳۷	۵/۷۵۱	تائید
۲	هیجان‌پذیری منفی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۳۲	۲/۶۰۰	تائید
۳	اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بر فابینگ	۰/۵۶	۶/۲۵۵	تائید
۴	صفات تاریک شخصیتی بر فابینگ	۰/۵۳	۳/۳۶۷	تائید
۵	صفات تاریک شخصیتی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۳۸	۲/۶۶۹	تائید
۶	هیجان‌پذیری منفی - اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی - فابینگ	۰/۱۸	۲/۱۰	تائید
۷	صفات تاریک شخصیتی - اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی - فابینگ	۰/۲۱	۲/۱۵۹	تائید

کلی مدل داشت.

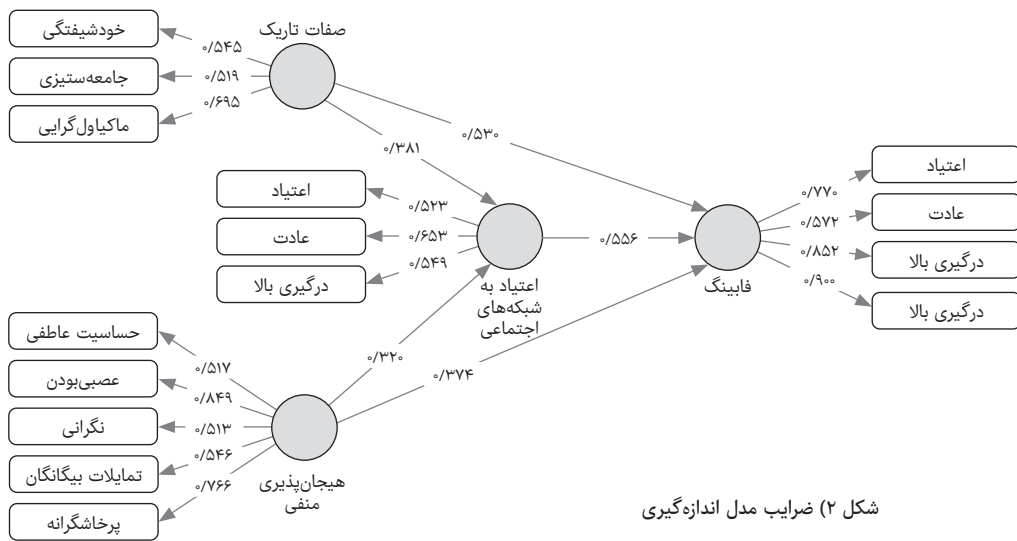
پس از تأیید روایی و پایایی، مدل ساختاری تحقیق ارزیابی شد. با استفاده از این مدل می‌توان به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخت. برای آزمون مدل مفهومی و فرضیه‌های پژوهش از معادلات ساختاری استفاده شد. شکل ۲ و ۳ مدل خروجی نرم‌افزار smart pls را نشان می‌دهد.

با توجه به مقادیر ضرایب معناداری t و ضریب مسیر بدست آمده در مدل‌های بالا و جدول ۵ می‌توان نتیجه گرفت که ضرایب معناداری t از ۱/۹۶ بیشتر است، پس در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه‌های پژوهشی تأیید شد.

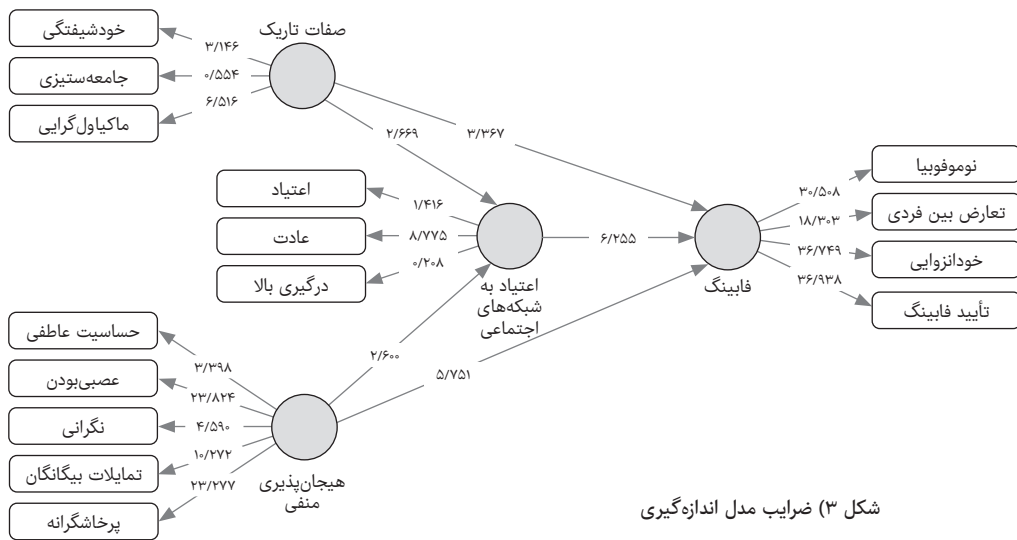
برازش کلی مدل. برای بررسی برازش کلی مدل که هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری را کنترل می‌کند از معیار GOF استفاده شد. سه مقدار ۰/۲۵، ۰/۳۶ و ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای Gof معرفی نمود. این شاخص با استفاده از میانگین هندسی شاخص R^2 و میانگین شاخص‌های مقادیر اشتراکی قابل محاسبه است.

$$(R^2) \text{ GOF} = \sqrt{\text{average (Commonality)} \times \text{average GOF}} = \sqrt{\text{average}(0/75 * 0/63) = 0/47$$

در نتیجه، مقدار معیار GOF برابر بود با ۰/۴۷ که با مقایسه آن با مقادیر قابل قبول برای GOF نشان از برازش مناسب

شکل ۲) ضرایب مدل اندازه‌گیری

شکل ۳) ضرایب مدل اندازه‌گیری

شخصیت بر فابینگ، با مطالعات پیشین هم‌راستا بود. همچنین، *Barberis* و همکاران دریافته‌اند که ترس از دست دادن، نقش میانجی در رابطه بین صفات تاریک و استفاده آسیب‌زای اینترنتی از جمله اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، تلفن همراه و اینستاگرام ایفا می‌کند [۹]. *Chung* و همکاران نیز در پژوهش خود تأکید کرده‌اند که علاوه بر مؤلفه‌های سه‌گانه تاریک (ماکیاول‌گرایی، خودشیفتگی، سایکوپاتی)، مؤلفه چهارم یعنی روان‌پریشی اجتماعی نیز با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه دارد و بدین

بحث

مطالعه حاضر با هدف بررسی الگوی روابط ساختاری نقش صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی در پیش‌بینی فابینگ با میانجیگری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان انجام گرفت.

نتایج معادلات ساختاری نشان داد که صفات تاریک شخصیت اثر مستقیمی بر فابینگ دارد. همسو با این یافته یافته‌های پژوهش حاضر مبنی بر تأثیر مستقیم صفات تاریک

همکاران [۳۸] نیز تأکید شده است که تجربه هیجان منفی در پی تعارض‌های بین‌فردی (همچون تعارض والدین) می‌تواند زمینه‌ساز بروز رفتارهای فابینگ و نیز فرسودگی تحصیلی باشد. مجموعه این شواهد تجربی، نقش مؤثر هیجان‌پذیری منفی در شکل‌گیری رفتارهای ناسازگارانه فناورانه از جمله فابینگ را تقویت می‌کند.

در تبیین این رابطه، می‌توان از نظریه تنظیم هیجان Gross [۱۲] استفاده کرد. بر اساس این دیدگاه، افراد دارای هیجان‌پذیری منفی در مدیریت و مهار احساسات ناخوشایند (مانند اضطراب، درماندگی یا تحریک‌پذیری) ناکارآمدترند و در نتیجه، برای فرار از این حالات هیجانی، به رفتارهای اجتنابی مانند استفاده مکرر از تلفن همراه روی می‌آورند. این یافته‌ها با نظریه اجتناب اجتماعی نیز همخوان است که بر این نکته تأکید دارد که افراد با اضطراب اجتماعی بالا، ارتباطات آنلاین را ایمن‌تر و کنترل‌پذیرتر از تعاملات حضوری می‌دانند. از دیدگاه مدل شناختی-رفتاری اعتیاد به فناوری نیز، هیجان‌پذیری منفی می‌تواند به عنوان عاملی خطرناک تلقی شود که استفاده ابزاری از رسانه‌ها را برای رهایی از افکار منفی و خلق ناخوشایند تسهیل می‌کند. در واقع، رفتار فابینگ در این افراد نقش نوعی مکانیسم مقابله‌ای را ایفا می‌کند که در کوتاه‌مدت به کاهش ناراحتی منجر می‌شود، اما در بلندمدت به وابستگی رفتاری بیشتر و اختلال در روابط بین‌فردی منجر خواهد شد. در مجموع، می‌توان گفت هیجان‌پذیری منفی با تضعیف راهبردهای مقابله‌ای سالم و افزایش گرایش به راهکارهای اجتنابی، زمینه‌ساز افزایش فابینگ در نوجوانان می‌شود [۱۲].

نتایج معادلات ساختاری نشان داد که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی اثر مستقیمی بر فابینگ دارد. این یافته با مطالعه Chi و همکاران [۱۹] و Barberis و همکاران [۹] همخوان بود. در تبیین این رابطه می‌توان از نظریه استفاده و خشنودی بهره گرفت [۳۹]. بر اساس این نظریه، افراد رسانه‌ها را برای ارضای نیازهای خاصی مانند تعلق، تأیید اجتماعی و ساخت هویت انتخاب می‌کنند. وقتی این نیازها از طریق روابط آنلاین ارضا نمی‌شوند یا ناکافی تلقی می‌شوند، وابستگی به تعاملات آنلاین افزایش می‌یابد و در نتیجه، احتمال درگیری در رفتارهایی مانند فابینگ بالا می‌رود. از سوی دیگر، از منظر روان‌شناختی، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک رفتار جبرانی برای فرار از تنهایی، اضطراب اجتماعی، یا کمبود عزت‌نفس عمل می‌کند. این وابستگی به مرور زمان منجر به استفاده افراطی از تلفن همراه و بی‌توجهی به روابط واقعی اطراف می‌شود؛ پدیده‌ای که مشخصه اصلی فابینگ است. در واقع، می‌توان گفت که فابینگ به نوعی تجلی رفتاری وابستگی روان‌شناختی به تعاملات آنلاین است. در مجموع، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با تضعیف کیفیت روابط واقعی، افزایش وابستگی به ارتباطات مجازی و نیاز مستمر به تأیید اجتماعی، زمینه‌ساز بروز رفتار فابینگ در نوجوانان می‌شود [۳۹].

نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که صفات تاریک شخصیت بر فابینگ با واسطه‌گری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی اثر غیرمستقیم دارد. در تبیین این فرض می‌توان گفت ویژگی‌های شخصیتی سه‌گانه تاریک به طور قابل‌توجهی فابینگ را پیش‌بینی می‌کند. شخصیت خودشیفته شامل ویژگی‌هایی مانند بزرگ‌منشی، استحقاق، تسلط، برتری و نیاز به تأیید است، این ویژگی‌ها ممکن است باعث شود افراد خودشیفته بیشتر از رسانه‌های اجتماعی برای برآوردن نیازهای خود استفاده کنند، زیرا

ترتیب بر گستره تأثیرگذاری این صفات بر رفتارهای آنلاین تأکید کرده‌اند [۳۵]. افزون بر این، Demircioğlu و همکاران به نقش مستقیم و غیرمستقیم صفات تاریک شخصیت از طریق متغیرهایی همچون حساسیت به طرد و رضایت از رابطه بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی اشاره کرده‌اند که این یافته نیز از مدل ساختاری ارائه‌شده در پژوهش حاضر پشتیبانی می‌کند [۳۶].

در تبیین این فرض می‌توان گفت از منظر روان‌شناختی، یکی از سازوکارهای اصلی در این رابطه می‌تواند نیاز به تأیید اجتماعی بیرونی باشد که در افراد دارای صفات خودشیفته بسیار برجسته است. خودشیفتگان اغلب در پی جلب توجه، تحسین و تأیید دیگران هستند. شبکه‌های اجتماعی بستری مناسب برای ارضای این نیاز فراهم می‌کنند، چراکه افراد می‌توانند به صورت مداوم تصویر دلخواه خود را به نمایش بگذارند، لایک و کامنت دریافت کنند و احساس کنترل اجتماعی را تجربه نمایند. همین فرآیند سبب می‌شود که وابستگی و استفاده بیش‌ازحد از این شبکه‌ها در آن‌ها افزایش یابد. در مورد ماکیاولی‌نیسم، ویژگی بارز این تیپ شخصیتی، تمایل به دستکاری و کنترل دیگران برای منافع شخصی است. این افراد نیز از شبکه‌های اجتماعی به عنوان ابزار نفوذ و کنترل بر دیگران بهره می‌برند. افزایش زمان صرف‌شده در این فضاها برای مدیریت برداشت دیگران، آنان را مستعد رفتار فابینگ می‌کند. از سوی دیگر، افراد دارای روان‌پریشی خفیف معمولاً سطح بالایی از تکانشگری و ضعف در خودکنترلی دارند [۳۷]. نکته مشترک در بین این سه ویژگی شخصیتی، سطح پایین همدلی و حساسیت اجتماعی بود. این افراد اغلب درک درستی از نیازهای هیجانی یا انتظارات بین‌فردی دیگران ندارند. همین امر باعث می‌شود که بدون احساس گناه یا ناراحتی، در حضور دیگران گوشی خود را چک کنند، پیام بدهند یا در فضای مجازی فعال باشند؛ یعنی دقیقاً همان رفتارهایی که فابینگ را شکل می‌دهد. در مجموع، یافته حاضر نشان داد که صفات تاریک شخصیتی از طریق چندین مسیر روان‌شناختی (از جمله نیاز به تأیید، ضعف در خودتنظیمی، تکانشگری و فقدان همدلی) می‌توانند به صورت مستقیم موجب افزایش رفتار فابینگ در نوجوانان شوند. این تحلیل‌ها می‌تواند پایه‌ای نظری برای طراحی مداخلات روان‌شناختی با هدف کاهش فابینگ در گروه‌های پرخطر فراهم آورد.

نتایج مدل معادلات ساختاری پژوهش حاضر نشان داد که هیجان‌پذیری منفی اثر مستقیمی بر فابینگ دارد. این یافته با پژوهش‌های پیشین هم‌راستا است. Elhai و همکاران دریافت‌اند که هیجان‌پذیری منفی، از جمله اضطراب، افسردگی و استرس، با ترس از دست دادن و درگیری اجتماعی آنلاین رابطه دارد و می‌تواند افراد را به استفاده افراطی و ناسازگارانه از تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی سوق دهد [۱۵]. به همین ترتیب، Jun [۱۶] در یک مطالعه طولی نشان داده‌اند که خلق‌وخوهای منفی، به‌ویژه افسردگی، به‌طور معناداری استفاده مشکل‌ساز از تلفن همراه را پیش‌بینی کرده و این رفتارها با پیامدهای منفی تحصیلی در نوجوانان همراه است. همچنین، پژوهش Matar Boumosleh و همکاران [۱۷] با رویکرد مقطعی نشان داده است که سطوح بالای افسردگی و اضطراب با احتمال بالاتر اعتیاد به گوشی هوشمند در میان دانشجویان همراه است و از این‌رو، هیجان‌پذیری منفی را می‌توان عاملی مهم در بروز رفتارهای اعتیادی مبتنی بر فناوری دانست. Yue و همکاران [۱۸] نیز نشان داده‌اند که هیجان‌های منفی رابطه‌ای مثبت و معنادار با گرایش به اعتیاد به تلفن هوشمند دارند. در پژوهش Zhang و

مقطعی نیز می‌توانند بینش‌هایی مقدماتی در خصوص الگوهای رابطه‌ای میان متغیرها ارائه دهند. دوم، گردآوری داده‌ها از طریق ابزارهای خودگزارشی صورت گرفت که ممکن است تحت‌تأثیر عواملی چون سوگیری پاسخ‌دهی، تمایل به ارائه تصویر مطلوب از خود یا سوءبرداشت از سؤالات قرار گرفته باشد. این امر می‌تواند اعتبار نتایج را تا حدی کاهش دهد. سوم، نمونه‌گیری به‌صورت در دسترس و فقط در یک منطقه جغرافیایی خاص انجام شد؛ از این‌رو، تعمیم یافته‌ها به سایر مناطق یا فرهنگ‌ها باید با احتیاط صورت گیرد. چهارم، پژوهش حاضر صرفاً بر روی نوجوانان پسر انجام شد و در آن از شرکت‌کنندگان دختر استفاده نشد. با توجه به تفاوت‌های جنسیتی در ویژگی‌های شخصیتی، هیجان‌پذیری و شیوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی، نتایج این مطالعه تنها به جامعه نوجوانان پسر قابل تعمیم است و نمی‌توان آن را به کل جمعیت نوجوانان تعمیم داد. همچنین، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از طرح‌های طولی، روش‌های ترکیبی و نمونه‌های متنوع‌تر از نظر جنس، فرهنگ و منطقه جغرافیایی استفاده شود. با وجود این محدودیت‌ها، یافته‌های این پژوهش می‌تواند مبنایی برای طراحی مداخلات آموزشی و روان‌شناختی با هدف کاهش گرایش نوجوانان به فابینگ و استفاده اعتیادگونه از شبکه‌های اجتماعی فراهم آورد.

با توجه به یافته‌های پژوهش و نقش مؤلفه‌هایی چون صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی در گرایش نوجوانان به فابینگ و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، تدوین و اجرای برنامه‌های مداخله‌ای میان‌رشته‌ای می‌تواند نقش مؤثری در پیشگیری از آسیب‌های روانی-اجتماعی ایفا کند. در این راستا، همکاری میان نهادهای آموزشی، بهزیستی و نیروهای انتظامی برای طراحی مداخلات هدفمند ضروری است. بر این اساس، پیشنهادها زیر ارائه می‌شود:

برگزاری کارگاه‌های آموزشی در مدارس با محوریت ذهن‌آگاهی و مهارت‌های تنظیم هیجان، به‌ویژه برای نوجوانانی که با هیجان‌پذیری منفی بالا شناخته می‌شوند، به‌منظور کاهش رفتارهای پرخطر مجازی و وابستگی به شبکه‌های اجتماعی. تدوین برنامه‌های روان‌آموزی برای والدین، با همکاری مراکز مشاوره مدارس و پلیس پیشگیری، در زمینه شناخت صفات تاریک شخصیت (خودشیفتگی، ماکیاولی‌نیسم و سایکوپاتی) و تأثیر آن بر تعارض‌های خانوادگی و انزوای نوجوانان؛ با هدف ارتقای سبک‌های فرزندپروری و تعامل مثبت در خانواده.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج پژوهش، الگوی روابط ساختاری ارائه شده از برآزش مناسبی برخوردار است و نشان می‌دهد که صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی نقش معناداری در پیش‌بینی فابینگ دارند. همچنین، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نقش میانجی در این رابطه ایفا می‌کند، به‌طوری‌که افراد دارای صفات تاریک یا هیجان‌پذیری منفی، بیشتر در معرض اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی قرار دارند و این اعتیاد به‌نوبه خود موجب افزایش فابینگ در نوجوانان می‌شود. این یافته‌ها اهمیت مداخلات روان‌شناختی برای تنظیم هیجان، مدیریت استفاده از شبکه‌های اجتماعی و شناسایی ویژگی‌های شخصیتی آسیب‌زا را در کاهش فابینگ برجسته می‌سازد.

ممکن است عکس‌ها یا ایده‌های خود را به اشتراک بگذارند، فیلم ضبط کنند و موفقیت‌ها و لحظات شاد خود را به اشتراک بگذارند، ماکیاولیست‌ها رفتارهای دست‌کاری و رفتار استراتژیک را در روابط بین فردی از خود نشان می‌دهند. ماکیاولی‌ها تمایل دارند از محیط‌های آنلاین برای دست‌کاری، هدایت و استفاده از افراد دیگر استفاده کنند زیرا می‌توانند هویت خود را در محیط‌های آنلاین پنهان کنند. از سوی دیگر، شخصیت روان‌پریشی شامل سطوح بالایی از تکانشگری و بی‌اعتنایی به افراد دیگر است، افراد دارای شخصیت روان‌پریشی ممکن است با استفاده از حریم خصوصی ارائه شده در محیط‌های آنلاین و با داشتن فرصتی برای دسترسی آسان به افراد دیگر، آرزوی آسیب‌شان را برآورده کنند [۴۰]. از آنجا که محیط‌های آنلاین امکان کنترل بر نحوه نمایش خود، ناشناس بودن و دسترسی آسان را فراهم می‌سازند، افراد دارای صفات تاریک بیش از دیگران جذب این فضاها می‌شوند. این استفاده افراطی از شبکه‌های اجتماعی در گذر زمان می‌تواند منجر به شکل‌گیری اعتیاد رفتاری به این پلتفرم‌ها شود؛ اعتیادی که با اشتغال ذهنی مداوم، اضطراب در زمان عدم دسترسی و ناتوانی در تنظیم استفاده همراه است. چنین وابستگی‌ای، به‌ویژه در موقعیت‌های اجتماعی حضوری، احتمال درگیری با گوشی و بی‌توجهی به تعاملات چهره‌به‌چهره را افزایش می‌دهد و در نتیجه، رفتار فابینگ به‌عنوان پیامد نهایی ظاهر می‌شود. از این‌رو، می‌توان نتیجه گرفت که صفات تاریک شخصیت با افزایش آسیب‌پذیری فرد نسبت به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، مسیر بروز فابینگ را هموار می‌کنند و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، نقش میانجی معناداری در این رابطه ایفا می‌کند.

نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که هیجان‌پذیری منفی بر فابینگ با واسطه‌گری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی اثر غیرمستقیم دارد. این یافته در چارچوب تئوری استفاده جبرانی از اینترنت *Caplan* قابل تبیین است [۴۱]. بر اساس این نظریه، افرادی که به‌طور مزمّن هیجان‌انات منفی مانند اضطراب، افسردگی، استرس یا احساس بی‌ارزشی را تجربه می‌کنند، برای رهایی یا تسکین این هیجان‌انات ناخوشایند، به استفاده از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی روی می‌آورند. این رفتار نوعی راهبرد مقابله‌ای اجتنابی محسوب می‌شود که در صورت تکرار و تقویت، می‌تواند به وابستگی و در نهایت اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی منجر شود. از منظر روان‌شناسی هیجان نیز، افراد دارای هیجان‌پذیری منفی، آستانه پایین‌تری برای تجربه هیجان‌های منفی دارند و در تنظیم هیجان‌انات خود با دشواری مواجه‌اند. چنین افرادی به‌ویژه در تعاملات اجتماعی چهره‌به‌چهره دچار اضطراب بیشتری می‌شوند و در نتیجه، ارتباطات آنلاین را ترجیح می‌دهند؛ چراکه این فضاها امکان کنترل بیشتر، کاهش تهدیدهای اجتماعی نظیر قضاوت مستقیم و دسترسی سریع به پیام‌های آرام‌بخش و حمایت اجتماعی را فراهم می‌کنند. در چنین شرایطی، شبکه‌های اجتماعی برای این افراد نقش پناهگاهی موقت برای تنظیم هیجان را ایفا می‌کنند؛ اما این استفاده تسکین‌بخش می‌تواند زمینه‌ساز وابستگی رفتاری به رسانه‌های دیجیتال شده و در نهایت، احتمال درگیری با فابینگ را افزایش دهد.

یافته‌های پژوهش حاضر باید با در نظر گرفتن چند محدودیت مهم تفسیر شوند. نخست، مطالعه حاضر از نوع مقطعی بود و این ویژگی امکان نتیجه‌گیری علی از روابط بین متغیرها را محدود می‌سازد. هرچند در صورتی‌که مدل‌های پیشنهادی مبتنی بر مبانی نظری و شواهد پژوهشی معتبر باشند، داده‌های

نکات بالینی و کاربردی در طب انتظامی

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که شناسایی به‌موقع صفات تاریک شخصیتی و هیجان‌پذیری منفی در نوجوانان می‌تواند به‌عنوان شاخص‌های هشدار اولیه برای غربالگری افراد در معرض خطر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و بروز رفتارهای فابینگ مورد استفاده قرار گیرد. این اطلاعات می‌تواند در اختیار مشاوران مدارس، روان‌شناسان و نیروهای انتظامی فعال در حوزه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی قرار گیرد تا با اجرای برنامه‌های رصد روان‌شناختی، برگزاری کارگاه‌های تخصصی مهارت‌های خودکنترلی، مداخلات روان‌درمانی کوتاه‌مدت و آموزش والدین، از گسترش رفتارهای ناسازگارانه در بستر فضای مجازی پیشگیری شود. همچنین توصیه می‌شود نهادهای انتظامی و نظامی در تدوین سیاست‌های کنترلی فضای مجازی، به مؤلفه‌های شخصیتی و روان‌شناختی مؤثر بر رفتارهای آنلاین نوجوانان توجه

بیشتری نشان دهند.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از همکاری‌های مشفقانه مدیر، مشاور و معلمان مدارس شهر اردبیل که در اجرا و انجام پژوهش ما را یاری نمودند و کلیه دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش کمال تشکر و قدردانی می‌شود.

سهم نویسندگان: ارائه ایده و طراحی مطالعه، سجاد بشپریور؛ جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل داده‌ها، شیرین احمدی. همه نویسندگان در نگارش اولیه مقاله و بازنگری آن سهیم بودند و همه با تأیید نهایی مقاله حاضر، مسئولیت دقت و صحت مطالب مندرج در آن را می‌پذیرند.

تعارض منافع: بدین وسیله نویسندگان مقاله تصریح می‌نمایند که هیچ‌گونه تعارض منافعی در قبال مطالعه حاضر وجود ندارد.

حامی مالی: این پژوهش با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی انجام گرفته است.

REFERENCES

1. Yıldırım M, Çiçek İ. Fear of COVID-19 and smartphone addiction among Turkish adolescents: Mitigating role of resilience. *The Family Journal*. 2022;10664807221139510. <https://doi.org/10.1177/10664807221139510>
2. Affouneh S, Mahamid FA, Berte DZ, Shaqour AZ, Shayeb M. The efficacy of a training program for social skills in reducing addictive Internet behaviors among Palestinian university students. *Psicologia: Reflexão e Crítica*. 2021;34:19. <https://doi.org/10.1186/s41155-021-00185-w>
3. Wang P, Mao N, Liu C, Geng J, Wei X, Wang W, et al. Gender differences in the relationships between parental phubbing and adolescents' depressive symptoms: The mediating role of parent-adolescent communication. *Journal of Affective Disorders*. 2022;302:194-203. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.12.073>
4. Yam FC, Kumcağız H. Investigation psychological factors effecting the phubbing behavior of young adults with different structural equation models. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2023;12(3):1087-105. <http://dx.doi.org/10.33206/mjss.1231104>
5. Pineda D, Sandín B, Muris P. Psychometrics properties of the Spanish version of two dark triad scales: the dirty dozen and the short dark triad. *Current Psychology*. 2020;39:1873-81. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9888-5>
6. Chotpitayasunondh V, Douglas KM. How "phubbing" becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone. *Computers in human behavior*. 2016;63:9-18. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.05.018>
7. Miller JD, Back MD, Lynam DR, Wright AG. Narcissism today: What we know and what we need to learn. *Current Directions in Psychological Science*. 2021;30(6):519-25. <https://doi.org/10.1177/096372142111044109>
8. Akat M, Arslan C, Hamarta E. Dark triad personality and phubbing: The mediator role of fomo. *Psychological Reports*. 2023;126(4):1803-21. <https://doi.org/10.1177/00332941221109119>
9. Barberis N, Sanchez-Ruiz M-J, Cannavò M, Calaresi D, Verrastro V. The dark triad and trait emotional intelligence as predictors of problematic social media use and engagement: the mediating role of the fear of missing out. *Clinical neuropsychiatry*. 2023;20(2):129. <https://doi.org/10.36131/cnfiorteditore20230205>
10. Mejía-Suazo CJ, Landa-Blanco M, Mejía-Suazo GA, Martínez-Martínez CA. Personality traits and digital challenges in Honduran adults: exploring the Dark and Light Triads' influence on internet gaming disorder and technology-related conflicts. *Frontiers in Public Health*. 2025;13:1485264. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2025.1485264>
11. Wahlers JN, Garrison KE, Schmeichel BJ. Working memory capacity relates to reduced negative emotion in daily life. *Cognition and Emotion*. 2025;39(2):453-64. <https://doi.org/10.1080/02699931.2024.2402939>
12. Gross JJ. The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of general psychology*. 1998;2(3):271-99. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.3.271>
13. Brand M, Young KS, Laier C. Prefrontal control and Internet addiction: a theoretical model and review of neuropsychological and neuroimaging findings. *Frontiers in human neuroscience*. 2014;8:375. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00375>
14. Kann SJ, O'Rawe JF, Huang AS, Klein DN, Leung H-C. Preschool negative emotionality predicts activity and connectivity of the fusiform face area and amygdala in later childhood. *Social cognitive and affective neuroscience*. 2017;12(9):1511-9. <https://doi.org/10.1093/scan/nsx079>
15. Elhai JD, Levine JC, Alghraibeh AM, Alafnan AA, Aldraiweesh AA, Hall BJ. Fear of missing out: Testing relationships with negative affectivity, online social engagement, and problematic smartphone use. *Computers in Human Behavior*. 2018;89:289-

98. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.08.020>
16. Jun S. Longitudinal influences of depressive moods on problematic mobile phone use and negative school outcomes among Korean adolescents. *School psychology international*. 2019;40(3):294-308. <https://doi.org/10.1177/0143034319830452>
17. Matar Boumosleh J, Jaalouk D. Depression, anxiety, and smartphone addiction in university students-A cross sectional study. *PloS one*. 2017;12(8):e0182239. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0182239>
18. Yue H, Zhang X, Sun J, Liu M, Li C, Bao H. The relationships between negative emotions and latent classes of smartphone addiction. *PloS one*. 2021;16(3):e0248555. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0248555>
19. Chi L-C, Tang T-C, Tang E. The phubbing phenomenon: A cross-sectional study on the relationships among social media addiction, fear of missing out, personality traits, and phubbing behavior. *Current Psychology*. 2022;41(2):1112-23. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02468-y>
20. Young KS. The research and controversy surrounding internet addiction. *CyberPsychology & Behavior*. 1999;2(5):381-3.
21. Atteh E, Assan-Donkoh I, Mensah YA, Boadi A, Badzi SC, Lawer VT. A thoughtful overview of social media usage among students and its impact on their academic work. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*. 2020;8(3):30-9. <http://dx.doi.org/10.9734/AJARR/2020/v8i330201>
22. Öçal T, Halmatov M, Ata S. Distance education in COVID-19 pandemic: An evaluation of parent's, child's and teacher's competences. *Education and Information Technologies*. 2021;26(6):6901-21. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10551-x>
23. Gao L, Yang C, Yang X, Chu X, Liu Q, Zhou Z. Negative emotion and problematic mobile phone use: The mediating role of rumination and the moderating role of social support. *Asian Journal of Social Psychology*. 2022;25(1):138-51. <https://doi.org/10.1111/ajsp.12471>
24. Marino C, Canale N, Melodia F, Spada MM, Vieno A. The overlap between problematic smartphone use and problematic social media use: a systematic review. *Current Addiction Reports*. 2021;1-12. <https://link.springer.com/article/10.1007/s40429-021-00398-0>
25. Chotpitayasunondh V, Douglas KM. Measuring phone snubbing behavior: Development and validation of the Generic Scale of Phubbing (GSP) and the Generic Scale of Being Phubbed (GSBP). *Computers in human behavior*. 2018;88:5-17. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2018.06.020>
26. Hassan Esfahani M, Khanjani M, Bazram A. The factor Structure and psychometric properties of Generic Scale of Phubbing (GSP). *Quarterly of Educational Measurement*. 2021;12(46):7-26. [Persian] <https://doi.org/10.22054/jem.2022.64299.3313>
27. Turel O, Serenko A. The benefits and dangers of enjoyment with social networking websites. *European journal of information systems*. 2012;21(5):512-28. <https://doi.org/10.1057/ejis.2012.1>
28. Jonason PK, Webster GD. The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological assessment*. 2010;22(2):420. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0019265>
29. Raskin RN, Hall CS. A narcissistic personality inventory. *Psychological reports*. 1979;45(2):590-. <https://doi.org/10.2466/pr0.1979.45.2.590>
30. Christie R, Geis FL. *Studies in machiavellianism*: Academic Press; 2013.
31. Basharpour S, Shafie M. Psychometric properties of Persian version of short form scale of Dark Triad personality traits in university students. *Journal of Research in Psychological Health*. 2015;9(1):1. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20080166.1394.9.1.1.9>
32. Waller NG, Tellegen A, McDonald RP, Lykken DT. Exploring nonlinear models in personality assessment: Development and preliminary validation of a negative emotionality scale. *Journal of Personality*. 1996;64(3):545-76. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-6494.1996.tb00521.x>
33. Hoyle RH. The structural equation modeling approach: Basic concepts and fundamental issues. 1995.
34. Fornell C, Larcker DF. Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*. 1981;18(1):39-50. <https://doi.org/10.1177/002224378101800104>
35. Chung KL, Morshidi I, Yoong LC, Thian KN. The role of the dark tetrad and impulsivity in social media addiction: Findings from Malaysia. *Personality and Individual Differences*. 2019;143:62-7. doi:10.1016/j.paid.2019.02.016
36. Demircioğlu ZI, Göncü Köse A. Effects of attachment styles, dark triad, rejection sensitivity, and relationship satisfaction on social media addiction: A mediated model. *Current Psychology*. 2021;40(1):414-28. doi:10.1007/s12144-018-9956-x
37. Jones DN, Paulhus DL. Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*. 2014;21(1):28-41. <https://doi.org/10.1177/1073191113514105>
38. Zhang H, Gao T, Hu Q, Zhao L, Wang X, Sun X, et al. Parental marital conflict, negative emotions, phubbing, and academic burnout among college students in the postpandemic era: a multiple mediating models. *Psychology in the Schools*. 2023;60(5):1488-98. <https://doi.org/10.1002/pits.22707>
39. Katz E. Utilization of mass communication by the individual. The uses of mass communications: Current perspectives on gratifications research. 1974:19-32. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1573105974143384576>

40. Kircaburun K, Jonason PK, Griffiths MD. The Dark Tetrad traits and problematic social media use: The mediating role of cyberbullying and cyberstalking. *Personality and Individual Differences*. 2018;135:264-9. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.07.034>
41. Caplan SE. Preference for online social interaction: A theory of problematic Internet use and psychosocial well-being. *Communication research*. 2003;30(6):625-48. <https://doi.org/10.1177/0093650203257842>